

GENTSE “GAZETTENPRAAT” VAN WELEER.

VIJFSTERRENJOURNALISTIEK “A LA CARTE”... (I)

“De publieke opinie laat zich door de pers leiden omdat haar polemieken de stoffelijke welvaart van onze medeburgers, de bevordering van de menselijke bedrijvigheid en de handhaving van de sociale solidariteit als einddoelen hebben..” (*Gazette van Gent*; 17 mei 1907)

Tot zover een paragraaf uit de redevoering van de heer Cooremans, één der voorzitters van de toekomstige *Wereldtentoonstelling*, uitgesproken tijdens het persdiner in de grote zaal van de *Handels- en Nijverheidskring*, als dankbetuiging voor al hetgeen de journalisten reeds gedaan hadden voor de verwezenlijking van het grootse plan.

Sommige van die polemieken en de rol van de pers in de vorming van de publieke opinie leidden tot waarachtige pareltjes. Uit die *fine-fleur* volgt hier een eerste aanbod...

15 december 1850 (* 1)

In de Kamer van Volksvertegenwoordigers laakte de heer Osy de vermaakreizen van de ijzeren weg, een uitvinding der Fransen, die er wonderen over verteld hebben. Zij hebben uitgekraamd dat het een uitmuntende gedachte was, maar hij vindt ze verfoeilijk (*gelach*).

De redenaar deed opmerken dat men mag lachen, maar dat het voor hem een uitgemaakte zaak is dat de goede zeden er onder lijden. De vaders en moeders

klagen over het lokaas dat hun kinderen wordt toegeworpen. Hij weet uit ondervinding dat de vaders hun werk laten staan om goedkoop te kunnen reizen, de kinderen doen hun ouders geld af en de vrouwen klagen over de afwezigheid van hun mannen.

's Zondags worden de vermakers belet naar de kerk te gaan en in de rijtuigen zit men opeen geperst, hetgeen niet prijsbaar is voor de zeden. Te Oostende namen vrouw- en mansvolk allen ondereen zeebaden en eindelijk komt men 's avonds laat en met een ledige beurs thuis. Godsdienst en zeden moeten vooraf in het oog gehouden worden (*schaterlach*).

De heer Boucherie beschouwde de pleziertreinen eveneens als onzedig. De lachers zouden beter eerst in de *Berg van Barmhartigheid* en het *Bureel van Weldadigheid* gaan aanschouwen wat die treinen hebben voortgebracht. Hij kent een knecht die met een pleziertrein naar Parijs vertrokken is, daar zijn spaargeld van vijf jaren heeft verteerd en zo arm als Job en zonder dienst terug thuis is gekomen.

De heer van Hoorebeke, minister van openbare werken, verdedigde de speeltreinen. Die moesten genoeg reizigers hebben om de onkosten te dekken.

Van 4 augustus tot 26 september heeft men 16 dergelijke treinen ingelegd. Gedurende die tijd is er niet meer goed verpand geworden dan tijdens de corresponderende tijdstippen in 1848 en 1849.

Bovendien is het klaar dat, indien men zich wil plaatsens op het standpunt der strengste zedelijkheid, men ook de nachttreinen zou moeten afschaffen (*gelach*).

18 juni 1865 (* 2)

In de omgeving van de statie werden gedurende verscheidene nachten dieftens gepleegd van voorwerpen die behoren tot de ijzeren weg.

Om het toezicht te vergemakkelijken en de dieven af te schrikken werden op het terrein twee lantaarns geplaatst nabij de ingangen en een oude waker-vrijwilliger, die er na zijn dagdienst op post ging.

Door vermoeidheid in slaap gedommeld stelde hij de volgende morgen vast dat de twee lantaarns waren ontvreemd...

26 mei 1872 (* 3)

Bijna iedere namiddag lopen er vooraleer de avond valt jongelingen met balpijpen in de hof van de citadel. Gisteren schoten zij er naar een nachtegaal, die onbewust van het gevaar dat hem bedreigde lustig en luid zijn schoon lied zong. De politie zou langs die kant een waakzaam oog dienen te houden.

Met de avond vermaken de straatjongens zich in de omgeving van de Kortrijksepoort ook met het losmaken der wagons van de Amerikaanse spoorweg, bestemd om de aarde te vervoeren naar de schijfschieting of lichten de

zware, ijzeren wielen op die aldaar liggen, om ze op de riggels van de spoorbaan te laten lopen. Eergisteren werd een jongen bij zulk gevaarlijk spel nogal erg bezeerd.

14 januari 1873 (* 4)

Het is onverdraaglijk dat er in de statie van Gent geen woord Vlaams is te ontdekken. Men vindt er “*voyageurs*”, “*bagages*”, “*marchandises*”, “*télégraphe*”, “*1ère et 2ème classe*”, “*pour dames*”, “*pour hommes*”, enz.

Waar de trein moet vertragen staat “*ralentissement*” en de machinist kent geen woord Frans! Waarom hangt men daar geen gerookte hesp? Dan zou hij beter verstaan dat hij vertragen moet wil hij er de reuk van genieten!

Loop verder langs het statiedomein en ge zult nog andere berichten aantreffen, zoals “*défense de circuler*”, “*siffler 2 fois*”, enz.

Met al die zwijnerijen zou men werkelijk moeten lachen, was het niet dat er door misverstanden welke vaak te wijten waren aan een onvoldoende kennis van de Vlaamse taal, reeds mensenlevens te betreuren zijn gevallen.

Dat men eens uitsluitend Vlaamse berichten in het Walenland plaatst. Zouden die mannen daarmee vrede nemen? Zeker niet, en zij zouden wel doen!

31 augustus 1884 (* 5)

Op de Graaf van Vlaanderenplaats wordt op een zekere diepte de straat overwelfd die naar de *Nonnenbosch* loopt, om op geheel de plaats van die schone huizen te hebben zoals er al vele jaren rechtover de oude uitgang van de statie staan.

Deze overwelfing vormt drie poorten, maar wat zijn zij nauw! Als er langs daar een karavaan met bedevaarders naar Lourdes zal trekken en er zou één van die ongelukkige priesters bij zijn die een dikke buik krijgen van het vasten, dan zal hij langs de Statiestraat rond moeten.

De poorten zijn precies goed voor *velocipèden*. Wij hebben reeds een donkere poort in de stad, daar komt nu de *velocipèdepoort* bij. Dat vindt men nog nergens in het land. Proficiat voor Gent!

25 maart 1885 (* 6)

Het gerucht loopt dat het gouvernement voornemens zou zijn de normaalschool voor onderwijzers aan de Hofbouwlaan in een kazerne te veranderen. Oprecht gesproken, het gebouw schijnt ons beter geschikt te zijn tot kazerne dan tot normaalschool.

Een nieuwe kazerne moet de oude, ongezonde, verzakkende kazerne van de citadel vervangen. Indien het gouvernement er voordeel bij vindt om in plaats

van een nieuwe kazerne te bouwen dit schoolgebouw daartoe te bestemmen en een nieuwe, praktische school op te richten, zou men dat volkomen goedkeuren.

Er zijn misschien honderd leerlingen in die school, in evenredigheid dus zeven vensters per leerling, kamers en zalen zonder einde en kelders welke groot en talrijk genoeg zijn om er de wijn in te leggen van al de wijnkooplieden van de stad. Het zonderlingste van al is dat de leerlingen er geen speelzaal hebben. Dit schoolgebouw is een oprechte *kemel* geweest en de bouwtrant zondigt tegen alle schoonheidsregels. Met het geld dat dit ondoelmatig gebouw heeft gekost kon men drie scholen van die aard hebben opgericht!

5 april 1889 (* 7)

De grote menagerie *Wombwell* op het parkplein achter de kazerne van de Kattenberg wordt veel bezocht en dat is geen wonder. Het is de rijkste rondreizende diergaarde die er bestaat, met de schoonste verzameling wilde beesten.

Gisteren trokken de olifanten langs de foor op het Sint-Pietersplein, toen de logge dieren eensklaps schrokken door het geschuifel van een paardenmolen en wegvluchtten. Gelukkig hebben de oppassers de meeste onmiddellijk kunnen inhalen en verder in bedwang kunnen houden.

Enkele waren tot in het park van de citadel geraakt. Daar werd een ware klopjacht gehouden om de dikhuiden te vangen...

21 januari 1892 (* 8)

Maandag was er gedurige aanbidding in de kerk van Sint-Pieters-Aalst. 's Avonds had het lof plaats, gevolgd door het sermoen van een vreemde geestelijke.

Midden de onderrichting kwam een doop binnen. De vader en degenen die hem vergezelden schenen min of meer bij drank en waren misnoegd omdat zij moesten wachten tot na het sermoen alvorens het kind kon gedoopt worden.

De heer onderpastoor, door een kerkbediende verwittigd, legde dat de vader voor ogen. Deze werd eensklaps woedend. Hij greep de priester bij de keel en gaf hem kaakslagen. De andere personen die hem vergezelden zagen dat de geestelijke zich verweerde, sprongen bij en mishandelden insgelijks de onderpastoor.

Onnodig te zeggen dat er seffens een grote opschudding heerste in de kerk. De gelovigen vluchtten verschrikt weg, terwijl anderen partij trokken voor de geestelijke. Eindelijk kon men de twisters buiten krijgen, die daar nog voortdeden met degenen die er tussen gekomen waren. De politie heeft proces-verbaal opgemaakt.

Het sermoen dat door dit baldadig toneel onderbroken werd is niet meer verder-

gezet kunnen worden. Later zijn dezelfde personen teruggekeerd, doch dan was hun opgewondenheid veranderd in volledige kalmte en onderwerping, zodat het kind zonder storing werd gedoopt.

11 maart 1897 (* 9)

In de zitting van de stedelijke raad werd de herstelling van de toelage aan de paardenkoersenmaatschappij ter sprake gebracht. Er ontstond een verwarde discussie over de wijze van stemming. De heren Thibbaut en Eylenbosch verlangden niet tegen te stemmen en wilden dat zij aanzien werden als afwezig. Acht leden vroegen tegelijk het woord en legden op hun manier de gemeentewet uit. Verscheidene uitroepen kruisten zich: “*Steekt u onder de tafel!*” ... “*Gaat heen!*”

Na een gekrakeel van tien minuten verlieten de heren Thibbaut en Eylenbosch uiteindelijk de zitting en werd er tot de stemming overgegaan.

Heel de radico-socialistische groep en de heren De Baets en Hallet stemden tegen de herinvoering. De heer Casier onthield zich. De toelage werd met 18 stemmen tegen 16 en 1 onthouding hersteld.

7 januari 1902 (* 10)

Gisteren wachtte om 8 uur in de morgen op de Citadellaan een meisje op een jongeling. Toen hij aankwam gaf zij hem een pak brieven en terzelfdertijd deed zij alsof zij een flesje dat zij in de hand had wilde leeg drinken. Toen de jongeling het haar trachtte te beletten kreeg zij een zenuwtoeval.

Later werd vastgesteld dat het flesje slechts water bevatte. De beide jonge lieden hebben daarna innig verenigd nog lang tezamen in het park gewandeld...

20 november 1912 (* 11)

De nieuwe statie Gent-Sint-Pieters is gisteren om 4 uur in de morgen zonder enig ceremonieel in dienst gesteld door de aankomst van de internationale trein uit Oostende naar Keulen en Baden.

Als wij zeggen dat de beampten van de statie, van de hoogste rang tot de laagste, bij de aankomst van de trein *recht* stonden, dan komt dat kortweg door het ontbreken van de nieuwe meubelen voor de verschillende diensten die er overgebracht zijn. Men zal er zich voorlopig moeten behelpen met oude kasten en dergelijke uit de voorlopige statie die weldra moet verdwijnen. Ze is dus geopend, maar ver van volkomen gereed.

Van de zeven voorziene winketten zijn er voor het ogenblik maar drie geopend: één voor de spoorwegkaarten en ticketten, één voor de telegrammen en brieven met spoedbestelling en één voor het reisgoed.

Als enige meubilering staan een paar kastjes voor de kaarten en een tafeltje met

een telegraaf toestel. De inrichting van het postbureau is niet gereed gekomen en de postdienst is nog niet in de station ondergebracht.

We zagen twee werklieden die boven in de toren die het stationgebouw bekroont aan de arbeid waren. Zou het onmisbare uurwerk er nu toch komen? Het is te hopen dat men niet zo lang zal wachten om er dit toestel in te plaatsen als in de toren van de middenpost op de Korenmarkt. Daar werd een wijzerplaat aangebracht, maar men kijkt er zeer lang uit naar de komst van het uurwerk...

30 april 1913 (* 12)

Gisteren zijn we getuige geweest van een toneeltje dat al de reizigers walg inboezemde. Aan de Sint-Pietersstation drongen twee kerels met geweld langs achter op de tram van lijn 7 en omdat een juffrouw hun de bemerking maakte dat het vol was, werd zij gedurende gans de tocht op de gemeenste wijze uitgescholden.

Daarbij was het duidelijk zichtbaar dat de twee kerels vechtensgereed waren tegen allen die er zouden durven tussenkomen. Met de bemerkingen van de ontvanger hielden ze gewoon de zot. Kort en goed en zonder te discussieren zouden zulke lomperikken van de rijtuigen moeten worden gezet!

22 juni 1913 (* 13)

Tijdens het ophefmakend gala-kunstfeest in de grote zaal van het Feestpaleis had men de gelegenheid beroemde Franse artiesten toe te juichen, zoals onze gewezen stadsgenoot, de heer Noté van de *Opéra de Paris*, Journit, Dubois en Carbelly, ook mevrouw Delma van de *Opéra Comique de Paris* en mevrouw Sylvain van de *Comédie Française*. Met zulk een programma was het niet te verwonderen dat het kunstconcert zeer veel volk had uitgelokt.

Een jammerlijk feit dreigde op zeker ogenblik het concert te verstoren. Een groep *Flaminganten* kwam namelijk naast de zaal *De Vlaamsche Leeuw* en *De Leeuwen dansen* zingen, zo luid, dat het tot in de feestzaal doordrong en de artiesten die aan de beurt waren van hun stuk bracht. Uiteindelijk dreven de aanwezige toezichters de betogers uiteen.

In een plakbrief hebben de *Flaminganten*, waarvan enkelen onder hen slagen opliepen, doen opmerken dat zij hebben gehandeld als teken van protestatie omdat het *Algemeen Bestuur van de Wereldtentoonstelling* de uitvoering van het Vlaams oratorium *De Schelde* van Peter Benoit had tegengewerkt.

Uren tevoren, bij het bezoek van Z. M. koning Albert aan de stad, had op de Korenmarkt reeds een betoging van de *Vlaamse Kringen* plaatsgehadt. Strooi-briefjes werden in de rijtuigen geworpen met de volgende inhoud:

“Wij, Vlaamse bevolking, worden behandeld als vreemdelingen in ons eigen land. Als dit zo voortduren zal, waren wij beter nooit van Nederland geschei-

den geworden, want dan hadden wij reeds lang een Vlaamse hogeschool en zouden wij als gelijken behandeld zijn geweest.

De koning zal van het bestuur van zijn land eisen dat alle Belgen op dezelfde voet worden behandeld.”

29 juni 1913 (* 14)

Het tramhuisje aan de Kortrijksepoort werd afgebroken en een arduinen en glazen *schildwachthuisje* van 2 meter op 1 werd langsheen de aardeweg op het voetpad geplaatst. Het zicht op de fontein *Leie en Schelde* is niet meer belemmerd maar de personen die op de tram wachten mogen blootgesteld aan wind en regen in de modder staan trappelen.

Wie wil rijden moet maar niet te vroeg komen en zijn schreden zodanig regelen, dat hij juist ter plaatse is bij de aankomst van de tram, geen minuut vroeger of hij wordt nat, geen minuut later of hij mist zijn rijtuig en dan is het dubbel miserie.

De wachtende reizigers mogen toch wel tegen de guurheden van het weder beschut zijn, tenware ze enkel dienen als gazettenhuisjes. In dat geval is het niet onbelangrijk te onderzoeken wie het meest profijt opbrengt aan de tramcompagnie: de mensen die de tram afwachten om verder te rijden of degenen die de gazetten verkopen, de tram niet gebruiken en te voet verder trekken!

21 juli 1913 (* 15)

Zaterdagavond kwam na een bezoekje aan het *Plein der Aantrekkelijkheden* in het park een twistend echtpaar langs de Citadellaan. De vrouw beweerde dat de man zijn minnares wilde vervoegen.

De echtgenoot barstte eensklaps in woede uit, greep zijn vrouw vast, duwde haar bijna de keel toe en slingerde haar daarna in het tuintje aan het gedenkteken de Kerchove, terwijl hij in volle vaart wegsnelde en verdween na op een rijdende tram te springen. Gelukkig werd de vrouw tijdens dit *echtelijk toneeltje* niet erg gewond!

18 augustus 1930 (* 16)

Zondag geschiedde de aankomst van de koers Parijs - Gent in de *Velodroom* van het Feestpaleis. Dit sportief hoogstandje had een grote volksmenigte rond het park doen toestromen.

Men had een gang tot in de piste aangebracht doch op zulk een onbehendige wijze, dat op weinig uitzonderingen na al de renners gevallen zijn.

De meesten werden gekwetst aan armen en benen, hetgeen bij het publiek grote misnoegdheid en verontwaardiging verwekte tegenover de inrichters van de koers.

Door de politie werd een onderzoek ingesteld en het zou gebleken zijn dat het ongeluk te wijten is aan de slechte toestand van de inrit aan de *Velodroom*. Na de ramp in februari laatstleden met de tribune wordt het in elk geval tijd dat de renbaan in orde wordt gesteld!

28 maart 1932 (* 17)

Zou de pastoor, koster of klokkenluider van de nieuwe kerk in de Smisstraat het waarlijk niet kunnen gedaan krijgen zijn klokken wat minder te doen luiden? Het gaat waarachtig een beetje over zijn hout en daar het schijnt dat de klokken elektrisch werken moet het een schoon centje kosten!

Wat er ook van zij, de gelovige bureu zowel als de anderen zijn er oprecht zenuwachtig van geworden en sommigen spreken zelfs van te verhuizen. Het geluid stemt daarbij nog droef, want het is meestal voor doden dat men luidt.

Dit vangt 's morgens vroeg rond 5 1/2 uur aan en duurt in de week tot 8 uur, met tussenpozen van een kwartier. Het geluid werkt dodend op zieke mensen, die er zich reeds half op het kerkhof door voelen. Men zou dat geluid wel met de helft kunnen verminderen en een klok kunnen in dienst stellen welke niet zoveel lawaai verwekt.

Op geen enkele andere parochie bestaat zulk een geluid. De parochianen die voor kerk en klok geld stortten worden hier gezeseld met hun eigen roede

Op zondagen is men vanaf 5 uur 30 tot 10 uur 's morgens niet minder dan 7 tot 8 maal voor een kwartier aan het luiden met drie klokken, dat is over een tijdsperiode van 4 uur 30 minuten ongeveer 1 uur 45 tot 2 uur. Dat is om van uit zijn vel te springen!

Opgedragen aan mijnheer de pastoor van de nieuwe kerk in de Smisstraat!

29 mei 1935 (* 18)

Het is niet de eerste maal dat de dagbladen opkomen tegen het onzinnig rijden van sommige auto's bij nacht. Meestal zijn het wagens die een teder ritje doen van bar tot bar en zelfs bestuurd worden door deernen in staat van dronkenschap.

Vorige nacht suisde aldus een gevaarte de Dierentuinlaan af, *zig-zags* makend van het ene voetpad naar het andere. Waren daar andere rijtuigen of voorbijgangers geweest, dan zou het stellig op een ramp zijn uitgelopen. Kan aan dit gevaarlijk spelletje geen einde worden gesteld?

16 september 1936 (* 19)

Het winterseizoen in het *Nieuwe Circus* zal op 19 september worden geopend met de moderne triomfrevue van de heer Rik Santen, welke zal vertolkt worden door gans het Hippodroomgezelschap, met de welsprekende Frits

Vaerewyck aan het hoofd.

De finalenummers zijn bijzonder prachtig en de balletten fijn verzorgd. Als verrassing heeft de heer Santen de vermaarde Afrikaanse acrobatentroep *De 9 Hassan Ben-Ali* gecontracteerd.

Het liedje *Daar bij die mooie molen* zal luidruchtig meegezongen worden en het groot succes van de avond wezen.

24 september 1938 (* 20)

Het gerucht deed vrijdagavond de ronde dat Hitler te Gent ging komen na de besprekingen met Chamberlain en Daladier te Godesberg.

We kunnen dit bericht tegenspreken. Hitler is niet gehuwd en heeft geen kinderen nodig van het magazijn *Bambin* aan de Lammerbrug.

(aankondiging)

18 maart 1941 (* 21)

In de statie Gent-Sint-Pieters werd door een vijftigtal controleurs van de voedselvoorziening, bijgestaan door enkele rijkswachters, een controle uitgeoefend. Dit gaf aanleiding tot de inbeslagname van 588 kilo vlees van alle soorten, 91 eieren waarvan 6 gebroken, 259 kilo tarwemeel, 250 kilo erwten, 24 kilo rogge, 10 kilo rijst, 4 kilo vanillepoeder en 61 dozen gecondenseerde melk.

Een smokkelaar wierp zijn kostbare last vlees tussen de sporen, sprong langs het venster uit de trein en kon door de rijkswacht niet worden aangehouden.

20 maart 1941 (* 22)

Het wordt meer dan tijd dat de politie van de 9de wijk ingrijpt en strenge maatregelen trefte tegen het onzedig gedoe in het stadspark. Is dit gemaakt voor de ontucht of voor de eerlijke mensen?

De politie moet zo streng mogelijk optreden tegen het soort jonge mannen en meisjes die van ons park een plaats maken waar treffelijke mensen en schoolkinderen weldra geen voet meer durven zetten. Alle avonden en ook 's morgens staan jonge koppels onder de grot, waar dagelijks een agent een oog in het zeil moet houden.

Een grote kuis dringt zich op. Ons park moet een wandelplaats worden voor alle brave mensen en waar kinderen ongestoord kunnen spelen.

Erik DE KEUKELEIRE

NOTEN

* 8 - 9 uit "Sint-Pieters Aalst, Sint-Pieters-Aaigem en Sint-Denijsplein" - deel 1 (1819-1901)

- * 17 uit “Sint-Pieters-Aalst, Sint-Pieters-Aaigem en Sint-Denijsplein” - deel 3 (1919-1940)
 - * 3 - 6 - 7 - 10 uit “De Gentse citadel en het Citadelpark” - deel 1 (1819-1907)
 - * 15 - 16 - 22 uit “De Gentse citadel en het Citadelpark” - deel 2 (1908-1940)
 - * 13 uit “De Wereldtentoonstelling van Gent in 1913” - (1896-1920)
 - * 1 - 2 - 6 - 7 uit “Station Gent-Zuid en het Zuidkwartier” - deel 1 (1832-1910)
 - * 18 - 19 - 20 uit “Station Gent-Zuid en het Zuidkwartier” - deel 2 (1911-1940)
 - * 11 - 21 uit “Station Gent-Sint-Pieters” - (1832-1940)
 - * 12 - 14 uit “Stedelijk openbaar vervoer en buurtspoorwegen naar Gent-Sint-Pieters en Sint-Pieters-Buiten” - deel 1 (1873-1940)
- Oktober 2004 - uitgaven in eigen beheer.
-

BIBLIOGRAFIE

De boeken van Erik De Keukeleire (Zie “Ghendtsche Tydinghen” 2005 - N° 1 - pp. 58-59) schijnen een verdiend succes te kennen.

Alhoewel Deel 11 nog in voorbereiding is, is er een Deel 12 verschenen, getiteld **“De Sint-Lievenspoort en de Ledebergse Bellevuewijk. 1837-2004”**

Het boek bevat 268 bladzijden en kost 12 euro (484 fr.) Voor verdere details, zie ons Januarinummer.